

Riihimäen lasi

Suomalaisten liikemiesten keskuudessa vallitsi 1900-luvun alkupuolella ajattelu suomalaisen teollisuuden luomisesta, joka vaikutti myös Riihimäen lasitehtaan syntyyn. Adolf Paavali ”Paavo” Kolehmainen esitti idean uuden lasitehtaan perustamisesta. Mikko Adolf Kolehmainen ja teollisuusmies H.G.Paloheimo olivat myös keskeisiä lasitehtaan perustajia.

Lasitehdas

Helmikuussa 1910 lasitehtaan rakentaminen aloitettiin. M.A. Kolehmaisesta tuli Oy Riihimäen tekninen johtaja. Viidessä kuukaudessa tehdas valmistui, ja heinäkuussa 1910 lasinpuhallus aloitettiin.

Ensimmäisessä lasihytissä oli sulatusuuni sekä apuuneja. Tekninen johtaja oli ammattitaitoinen, mutta hänellä ei ollut kokemusta yrityksen johtamisesta. Paavo Kolehmainen korvasi tämän puutteen. Kolehmaisena valvoma tehdas menestyi ja tuotantoa oli lisättävä.

Hiomorakennus rakennettiin jo perustamisvuonna ja vuonna 1911 valmistui toinen lasihytty pullojen ja tölkkien puhaltamista varten. Uudessa hiomorakennuksessa alettiin hioa myös kristalliesineitä.

Vuonna 1912 Oy Riihimäen tuotteet saivat tunnetun merkkinsä, arkkitehti Oiva Kallion suunnitteleman ilveksen. Riihimäki sai lasituotteistaan ensimmäisen palkinnon Viipurin teollisuuspäivillä vuonna 1914. Menestystä tuli myös kansainvälisissä näyttelyissä Antwerpenissa, Barcelonassa, Brysselissä, Milanossa ja Pariisissa. Kolehmaisena suunnittelema ensimmäinen suomalainen lasikone sai patentin vuonna 1916. Kone oli tarkoitettu pullojen valmistukseen.

Sotavuodet

Paavo Kolehmaisena johtamisen ansiosta Oy Riihimäen toimintaa kyettiin laajentamaan sotavuosien vaikeuksista huolimatta. Kansalaissodan päättymisen jälkeen toimitusjohtaja otti toiminnan osaksi uuden alueen: ikkunalasin puhaltamisen. Rakennustoiminta vilkastui, mikä takasi hyvän ikkunalasin menekkin. 1920- että 1930-luvuilla Riihimäellä tehtiin nopeita uudistustöitä. Paavo Kolehmainen pyrki pitämään tehtaan lasinvalmistajien eturivissä jatkuvilla laajennustöillä. Oy Riihimäki hankki omistukseensa muita tehtaita.

Vuonna 1918 Ariman lasitehdas siirtyi Riihimäen omistukseen ja Ariman työntekijät siirtyivät Oy Riihimäen palvelukseen. Vuonna 1922 ostettiin Karan lasitehdas ja vuonna 1927 Riihimäki Oy hankki osake-enemmistön Kaukalahden lasitehtaasta.

M. A. Kolehmainen kuoli samana vuonna ja Roope Kolehmaisesta tuli hänen seuraajansa. Nuorin veljeksistä, V. E. Kolehmainen, siirtyi Kaukalahden tehtaan johtoon. Näihin aikoihin Riihimäellä alettiin kiinnittää huomiota myös taiteellisiin vaatimuksiin talous- ja kristallilasin tuotannossa.

Oy Riihimäestä tuli pian johtava lasitehdas tällä alueella. 1920-luvulla markkinat löytyivät Euroopan maista. Kristallia vietiin Englantiin, Tanskaan ja Viroon. Kristallihiomoa varten ostettiin vuonna 1921 päätehtaan läheisyydestä Alatehdas, josta tuli myöhemmin Suomen Lasimuseo. Myös kristallin puhallus siirrettiin sinne vuonna 1923.

1920-luvun lopulla pulakausi alkoi painaa Suomen lasiteollisuutta. Tästä huolimatta Riihimäen lasitehdas pystyi tekemään kohtuullista tulosta. 1930-luvun puolivälissä Riihimäen tehtaat ottivat käyttöönsä ensimmäisenä Suomessa ja ensimmäisten joukossa Euroopassa lasitekniikan uusimman valmistusmenetelmän, jolloin lasiesineiden jäähdytysaika putosi kolmesta vuorokaudesta vajaaseen kahteen tuntiin.

Vuonna 1937 yhtiöstä tuli Riihimäen Lasi Oy ja se jatkoi laajentumistaan vuosikymmenen loppuun asti. Vuonna 1939 perustettiin Ikkuna Oy, joka valmisti ikkunalasia. Riihimäen Lasi hankki omistukseensa puolet tästä yhtiöstä. Riihimäen Lasin henkilökunnasta suuri osa joutui rintamalle ja vain muutamat miehet saivat pitää työnsä. Tehtaat kärsivät vahinkoja erityisesti ilmapommituksissa, koska Riihimäki oli risteysasemana tärkeä kohde. Lisäksi Paavo Kolehmainen terveys alkoi heiketä. Jatkosodan päättymisen jälkeen 4.12.1944 Riihimäen Lasi Oy:n pitkäaikainen toimitusjohtaja kuoli vaikean sairauden jälkeen.

Lasinpuhaltajan patsas

Riihimäen Lasi ja sen työntekijät lahjoittivat vuonna 1960 kaupungiksi tulon kunniaksi Riihimäen kaupungille Lasinpuhaltajan patsaan. Kuvanveistäjä Kalervo Kallion veistämästä patsaasta on muodostunut tunnus, joka muistuttaa Riihimäen ajoista yhtenä suomalaisen lasiteollisuuden merkittävimmistä kaupungeista. Patsaan mallina on seissyt lasinpuhaltaja Valto Terhomaa. Lasinpuhaltajan patsaan pienoismalli sijaitsi Riihimäen Lasin pääkonttorin edustalla vuodesta 1963, jolloin M.A. Kolehmainen syntymästään oli kulunut 100 vuotta. Pienoismalli on nykyisin nähtävissä Suomen lasimuseon pääsisäänkäynnin vieressä.

Tuotannon päättyminen

Vuonna 1975 ikkunalasin tuotanto päättyi Riihimäellä. Riihimäen lasin taide- ja käyttölasin tuotanto päättyi 30.11.1976, mutta kristallinhionta jatkui vielä kesäkuuhun 1977. Paloheimo Oy:n toimitusjohtaja Arvi Paloheimo osti yhtiön osakkeita ja sai osake-enemmistön haltuunsa. Tehtaan toiminta loppui vuonna 1990. Suomen lasimuseo on toiminut vuodesta 1980 alkaen Alatehtaan vanhassa rakennuksessa.

Lähteet

Kuva: Jonna Riikonen

<http://www.kansallisbiografia.fi/talousvaikuttajat/?iid=395>

http://www.riihimaki.fi/Tiedostot/RIIHIM%C3%84KI_tiedostot/RmkKuvala/Tiedostot/Kansio2/Kotikaupunkipolku.pdf

http://fi.wikipedia.org/wiki/Riihim%C3%A4en_lasi